A metrón,

avagy egy morzsányi emberi élet

E sorok írója szerencsésnek — vagy épp szerencsétlennek? — mondhatja magát, mert naponta körülbelül egy órát tölt metrózással. Szerencsésnek azért, mert a metró *századunk* legkorszerűbb, leggyorsabb nagyvárosi tömegközlekedési eszköze, peronjait a kinti időjárás viszontagságainak megfelelően fűtik vagy hűtik, a felszínt mozgólépcső segítségével közelíthetem meg, egyszoval, büszkén mondhatom, korszerűen közlekedem. És mégis, szerencsétlennek, mert ugyebár, egy óra az mégis egy óra, azaz havi húsz óra, évi kettőszáznegyven óra, és ki sem merem mondani, mennyi lesz majd a Nagy Végelszámolásnál — ha ugyan lesz ilyen adatlap, ki tudja —, melybe a megfelelő rovatnál be kell írnom egy kimondhatatlanul nagy számot.

Mert ugye, ennyi idő alatt mi mindent lehetne csinálni! Cikket írni, anyagot gyűjteni, tanulni, a felhalmozódott szennyest kimosni, mesét olvasni a gyereknek, bábozni vele, egy jó kis krumplilevest főzni — ez ugyebár mind-mind értelmesebb tevékenység lenne, mint a metrózás. A fiam szerint ugyan nem haszontalan a dolog, legalább jól kibeszélgetjük magunkat ennyi idő alatt. Ez a beszélgetés kissé nehézkes ugyan, mert a huszadik század eme legmodernebb közlekedési eszköze oly hangosan csattog, hogy a metrózás ideje alatt letettünk a beszélgetésekről. Ehelyett bambán bámuljuk a szemben ülő piros/kék/sárga/nem tudom én milyen színű pulóveres utastársunkat, tompa füllel és aggyal hallgatjuk a bemondott állomások nevét, melyeknek sorrendjét lassan jobban tudjuk, mint buzgó hívő a Miatyánkot.

Ez azonban már a múlté. Megszűnik a tompa agyú bámulás és a nagy idővesztegetés. Az ötlet, bevallom, nem az enyém, hanem ismeretlen utastársamé, akitől elmulasztottam megkérdezni a nevét és a címét, pedig sokat tanultam tőle. E fiatal nő ugyanis négy-öt éves kislányával utazott mellettem. A gyerekkel Fekete Péter nevű kártyajátékot játszott — az ölében —, s közben bravúros ügyességgel keresztrejtvényt is fejtett. A dolog mindössze pár megállónyit tartott, és mégis, magával ragadott. Ez a nő felfedezett valamit! Otthonosan berendezkedett arra a néhány percre is, hiszen nyilván átlátta, hogy a metrózás az ő életének is elidegeníthetetlen része, miért ne éljen közben is kedvére? Elvégre mikor kártyázzon nyugodtan a gyerekével, mikor fejtsen keresztrejtvényt? Talán otthon, a reggeli rohanásban, netán a munkahelyén, vagy ismét este, otthon, amikor várja a bevásárlás, vacsorafőzés, mosás és takarítás? Ugyan. Mire annyi szabad ideje lenne, hogy komótosan leüljön a foteljébe a gyerekével feketepéterezni, tartok tőle, gyermeke már kinőtt abból az életkorból, amikor az említett kártyajáték még érdekelné. Ha örökké arra várnánk, míg hazaérünk, és szép nyugodtan leülünk —, hát jól néznénk ki. És bár modern századunkban életkorunk és életesélyünk jócskán meghosszabbodott, annyit azért még mindig nem engedhetünk meg magunknak, hogy a percek, órák csak holmi tompa, terméketlen bámészkodással teljenek.

Miért is ne? Eleddig is olvastam már hasznos jó tanácsokat arról, hogyan kell otthon egyszerre mosni — automata mosógéppel, természetesen — közben három napra előre főzni, elsős gyermekünk halmazelméleti leckéjét ellenőrizni, a lábunkkal esetleg varrógépet hajthatunk. Így vezeti a korszerű, huszadik századi nő korszerű, huszadik századi háztartását. (Már ha egyáltalán van neki.) Elvégre nem élünk már a középkorban. Menynyi időt hagyunk kihasználatlanul! A metrózás, villamosmegállóban való ácsorgás, SZTK-ban és a legkülönbözőbb helyeken pecsétre, aláírásra, újbóli hazaküldésre várva mennyi-mennyi időt elfecsérelünk!

Az az ismeretlen nő a metróban valami korszakalkotót fedezett fel. Megyek Fekete Pétert venni. Az ember oly sok mindenen úrrá lett: a himlőt, a távolságot és a súlytalanságot is legyőzte.

Pont a matró fogna ki rajtunk?!

Török Katalin

A BÖLCSÉSZKARON HALLGATNAK A MÚZSÁK?

1.

Az idén 1600-an jelentkeztek az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának nappali tagozatára. A túljelentkezés négy és félszeres! Magyarból 713-an felvételiztek!

Idézetek a felvételi vizsga magyar írásbeli munkáiból:

Milyen kapcsolata volt Kosztolányinak Kosztolányi Ágostonnal?

— A költő valamiféle *pereputtya.*

Csáth Gézával?

— Kosztolányi unokatestvére. Eredeti nevén Breen *Jóska.*

Példák az epigrammára?

— *Arany: A vén cigány. Csokonai: A Gutenberg albumba. Himfy.*

Dantéról jellemzés?

— Szülei *egyszerű munkásemberek voltak.*

Mi a klasszikus?

— *Minden nem napjainkban írt művet klasszikusnak nevezünk.*

Milyen Csehov drámát ismer?

— *Vadkacsa. 6-os számú kórterem.*

Egy mondat a Rómeó és Júliáról:

— Az *újszerű szerelemről* ír benne a *költő.*

A Hamlet lényege?

— Hamlet a középkor és a reneszánsz *határán áll.* Állandóan kételkedik. Nem tudja, hinnie kell-e Istenben, vagy nem. Művelt, sokoldalú, tanult *fiú.* Ugyanakkor mégsem tudja hitét felszámolni.

Néhány „helyesírási" példa: „A kor *folytón* nehezedik rá." „El kell *zengenije* . . .'" Ki kellett *„mondanija* . . ."

És az egyik dolgozat tetején: *Nem leszek magyar szakos!* A másikon: *Nem akarok bölcsész lenni!*

*

Az egyes szakokra felvehető hallgatók létszámát, a „keretszámot", évről évre a Művelődési Minisztérium határozza meg, figyelembe véve az öt év múlva jelentkező népgazdasági igényt. A kar nappali tagozatán tíz félév, azaz öt év a képzési idő. Hogy a végzett hallgatók közül hányan helyezkednek el diplomájuknak megfelelő állásban, arról az egyetemnek még nincs adata.

Sokak szerint túlképzés folyik a karon, vagyis több tanár, könyvtáros, filozófus, pszichológus, művészettörténész, népművelő kerül ki az egyetemről, mint ahányra szükség van. Különösen vonatkozik ez a speciális szakokon végzettekre, például egyiptológusokra, iránológusokra, klasszika-filológusokra, turkológusokra. Mások abban látják a diplomás bölcsészek kallódásának, pályamódosításának okát, hogy a fiatalok közül sokan meg sem próbálkoznak végzettségüknek megfelelően elhelyezkedni. Részben, mert a rájuk váró állások igen alacsonyan fizetettek, ebből sem családot alapítani, sem megélni nem tudnak. A másik ok, hogy nagyon sokan *nem hivatásérzetből, nem határozott elképzelés*sel mennek a bölcsészkarra, s diplomájuk kézhez vétele után sem tartják vonzónak a kínálkozó lehetőségeket.

*

— Miért éppen a bölcsészkarra jelentkeztetek? — kérdeztem a folyosón a felvételizőktől.

— Miért? Hova mehettem volna?

— Hülye voltam matekból!

— Ide talán elég lesz a pontszámom.

— Hát . . . megígértem anyunak.

— Nem tudom . . . Elég rosszul tanultam . . .

— Ide talán bejutok . . .

És hogy miért éppen azt a szakot választották, amire jelentkeztek:

— Magyar—történelemre akartam, de a történelem nehéz, ezért választottam a magyar—népművelést. Népművelésből nincs „direkt" felvételi anyag.

— Nem tudom. Talán művészettörténetre nem jelentkeztek sokan.

KOMÁROMI ZOLTÁN FELVÉTELE

— Miért irodalom—magyar nyelv szakra? Mert ebből még én is fel tudok készülni.

El kell azonban ismernem, jó páran válaszolták: tanítani akarok, középiskolai tanár szeretnék lenni, történész akarok lenni, tolmácsnak készülök, és kiváláan felvételivizsgáztak.

De sajnos ők voltak kevesebben.

*

A felvételi vizsga írásbeli munkából és szóbeli feleletből áll. Az írásbelin szerezhető legmagasabb pontszám 15. Ha 5 pont alatti dolgozatot ír valaki, szóbeli vizsgára nem mehet. A felvételi vizsgák eredményét az iskolából *hozott* (maximum 60) és a felvételin *szerzett* (szintén maximálisan 60) pontok összege adja. Akik három évnél régebben érettségiztek, elveszítik iskolai pontjaikat. Eredményüket a szerzett pontok duplázásával számítják ki. Az előző két évben érettségizettek választhatnak a pontozási módok között.

Az eredményes felvételi vizsgák alsó ponthatárát *utólag* állapítja meg a minisztérium és az egyetem. Ez azt a látszatot kelti, hogy ha sok a felvételiző, magasabbra teszik azt az alsó ponthatárt, amivel még be lehet jutni az egyetemre, ha gyengébbek a vizsgázók, alacsonyabb alsó határt állapítanak meg, s így a kevésbé ígéretes diákokat is felveszik. *Dr. Kiss Jenő* dékánhelyettes azonban elmondta: az egyetem vigyáz, nehogy devalválódjék a kar. Bármilyen nagy is a keretszám, ha nem megfelelő a jelentkezők tudása, nem veszik fel őket. Tavaly például csak egy csoport indult orosz—magyar szakon az előző évi kettő helyett, s volt olyan szak, amelyet egyáltalán nem indítottak, bár túljelentkezés volt rá.

Az írásbeli vizsgák tételeit bizottság állítja össze. A bizottságban az ELTE, a vidéki egyetemek és a középiskolák is képviseltetik magukat. A kérdések csak a középiskolák *törzsanyagára* vonatkozhatnak, sem „apró betűs", sem „vonal alatti" szövegre nem utalnak.

A magyar irodalmi dolgozatok kérdéseinek összeállításában több éve részt vesz *Kiczenkó Judit* adjunktus. Öt kérdéscsoportot állítottak össze — mondta —, ezek közül választotta ki a minisztérium azt az egy feladatcsokrot, amelyet országosan kijelöltek az írásbeli vizsgákra. Diákok és oktatók csak a vizsga napján tudták meg, melyik kérdéscsoport került elfogadásra. A tételek zárt, lepecsételt borítékban érkeztek, s a jelentkezők előtt, nyilvánosan kerültek felbontásra.

A felvételizők nem írták rá nevüket dolgozataikra, csak kódszámok voltak az írásbeli munkákon. *A javítást végző tanárok tehát nem tudták, kinek a dolgozatát tartják kezükben.*

Javítás után a dékáni hivatal beazonosította a kódszámokat és a szóbeli vizsga napjára nyilvánosan kifüggesztette a dolgozatok pontjait. A felvételizők tehát tudták, hogy a szóbelin mik az esélyeik. A nyilvánosság jellemezte az idei felvételiket. A bizottság mindenkinek felajánlotta, hogy nézze meg a dolgozatát, mert joga van szóvá tenni, ha nem ért egyet a javítással és a pontozással. A felvételizőknek körülbelül kétharmada élt a betekintés jogával.

Szóbeli után megmondták a felelet pontszámait, így a felvételizők már a vizsga napján megtudták, érdemes-e izgulniuk azért, hogy bejutnak-e, vagy pedig teljesen esélytelenek.

Az új felvételi tehát az előzőeknél nyilvánosabb, de egyben — a kódszámok miatt — titkosabb.

Visszalépési lehetőség így is lenne, ha valaki megtudná az öt kérdéscsoportot, s ezeket alaposan megtanulná. De ha erre módja volna, fölöslegesen mesterkedne, hiszen az öt kérdéskör az egész anyagot felöleli. Aki pedig azt megtanulja, egyenes úton is bekerülhet az egyetemre.

Az idei felvételi vizsgák jó légkörben folytak, de általában *alacsony színvonalon.*

*

A szemináriumi termek némelyikében vágni lehet a füstöt. A folyosókon vibrál a levegő. Sötét öltönyös fiúk, fehér blúzos, sötét szoknyás lányok szoronganak, idegeskednek, sírnak, nevetnek, s hisztérikusan rágják a körmüket. Egy mama a büfébe szalad, néhány tábla csokoládéval tér vissza, darabokra tördeli és leteszi az ablakpárkányra. Senki sem nyúl hozzá. Füzetek, könyvek lapjai hullanak szét, kapkodás, egy-egy pillantás a zsebtükörbe, erőltetett nyugalom, megjátszott közöny és . . .

— A személyi igazolványát kérem szépen — mondja Sallai professzor és hellyel kínálja a felvételizőt. A bizottság mosolyog, biztat, nyugtat . . . Az érettségi bizonyítvány átvételét igazoló aláírásnál remegő kezek nyúlnak a tollért.

— Meg akarja nézni az írásbeli dolgozatát? — még mindig mosoly, még mindig megnyugtató, kedves a hang.

— Nem, dehogy. Éhgyomorra, kora reggel? Viszontlátásra!

— Viszontlátásra . . . — négypontos dolgozatot tart kezében a professzor.

A folyosón megszólítom a vagányt játszó fiút.

— Mi szerettél volna lenni?

— Egyetemista! — vágja rá, és leszalad a lépcsőn.

Erőss Ágota

(Folytatjuk)

2.

A BÖLCSÉSZKARON HALLGATNAK A MÚZSÁK?

A megjelölt szakpárok egy-egy tanára, egy középiskolai szaktanár, egy KISZ-es fiatal és az elnök alkotja a felvételiztető bizottságot. A középiskolai pedagógus őrködik, nehogy olyan kérdést tegyenek fel a vizsgázónak, ami nem középiskolai anyag. Bár az oktatók pontosan tudják, mi van a tankönyvekben.

Alexa Károly adjunktust már nem lepi meg a jelentkezők készületlensége.

— Évről évre gyengébb tudással jönnek — mondja. — Megkérdeztem az egyik vizsgázót, aki már harmincadik évén túl volt, miért jelentkezett a szakra. Azt mondta, azért, mert szeret olvasni. — És mit olvasott utoljára? — A Quo vadist! — mondta. A másiktól kérdeztem szeret-e olvasni? Igen — vágta rá. — Könyvtáram is van! — És milyen könyvei vannak? — kérdeztem. — Verne Gyula!

Alexa Károly szokott derűjével fogadja az elképesztő válaszokat. És örül, ha talál egy-egy „csillogószeműt". Mert szerencsére azért ilyenek is akadnak.

Tarján Tamás adjunktus mérgesen jön ki a folyosóra. Magyar-történelem szakosokat felvételiztetett.

— Harmincnyolcból öten értek el száz pont fölötti eredményt! Közülük egy volt kiemelkedő, a többi épp, hogy tudta az anyagot. Általános összefüggéseket nem látnak meg, a művészeteket nem tudják összekapcsolni, mert nem képesek korokban gondolkozni. Nem merem megkérdezni tőlük, hogy például Goethe és Tolsztoj találkozhatott-e, mert fogalmuk sincs, ki mikor élt. Mórictól semmit nem olvastak, és el mernek jönni felvételizni! Úgy hiszik, a bölcsészkar alkalmas hely a tengésrelengésre, itt zavartalanul el lehet tölteni öt évet. Elképesztő, hogy honnan jönnek ide: egészségügyi, mezőgazdasági, faipari iskolából. De nem az iskolákban van a hiba, sokkal inkább a tudatlan jelentkezőkben. Teljesen tanácstalanok. Igaz, a kar öt évet ad a döntésre, és ez jó. Mert aki itt végez, lehet szépíró. szerkesztő, fordító, könyvtáros. Csak attól még nem lesz bölcsész valaki, hogy tud három verset kívülről és megnyerte az iskolai szavalóversenyt!... Nekem mindezek mellett a legnagyobb gondom, hogy leszűkült a középiskolai tananyag, és például a centenárium évében *nem kérdezhetem meg* egy bölcsészkarra jelentkezőtől: ki volt Kassák Lajos!

A szemináriumi termeken „felvételi vizsga" feliratú táblák láthatók.

A magyar-történelem szakos felvételizők átjavították. Így:

Fejvételi vizsga

Halálfejet és keresztbe tett lábszárcsontokat rajzoltak rá.

*

Negyedik napja folynak már a felvételi vizsgák *magyar irodalom-magyar nyelv szakon.*

— Tavaly is meghirdettük a szakot — mondja Kiss Jenő dékánhelyettes —, de nem tudtuk beindítani. Pedig négyszeres volt a túljelentkezés. Hungarológusokat szeretnénk képezni a legmagasabb fokon. bár ezt az elnevezést nem használjuk pejoratív hangzása miatt. Szükség volna képzett szakemberekre a külföldi magyar intézeteknél, a minisztériumokban, a tömegkommunikáció mögötti hálózatban, közművelődési intézeteknél. De sajnos a középiskolák rosszul értelmezik a szakot. Nem a legkiválóbb gyerekeket küldik, akik jók magyarból és nyelveket is beszélnek, hanem azokat, akik két szakra képtelenek volnának felvételi vizsgát tenni.

Tarnai Andor professzor a bizottság elnöke.

— Három nap alatt a *38 jelentkezőből, egyetlenegyet javasoltunk felvételre!* Ez a fiú egészen kiváló volt. 58 pontot hozott az iskolából, jó volt mindkét írásbelije és kitűnő a szóbelije. A többiek...? Tegnap például ketten nem jöttek be, kettőnek eléggtelen lett az írásbelije, kettő a szóbelin felelet közben visszalépett. Nagyon gyengék... E pillanatban ismét úgy tűnik, hogy *az idén sem indul magyar irodalom-magyar nyelv szak!*

— Milyen nyelvészeti folyóiratokat ismer? — kérdezi Juhász Dezső adjunktus egy nyelvtanból felvételizőtől.

— Semmilyent.

— Mi szeretne lenni?

— Nyelvész!

Margócsi István adjunktus magyar irodalomból tesz fel kérdéseket.

— Mikor élt Berzsenyi Dániel?

— A XVI. században.

— És Kölcsey Ferenc?

— A XVII. században

— Miért jelentkezett a szakra?

— Hogy *behatóbban* tudjam tanulmányozni a magyar irodalmat.

A dékánhelyettes szavai jutnak eszembe: az elnevezést majd megoldjuk, csak indulna be a szak...

*

Részt vettem idegennyelvszakosok vizsgáin. Azt tapasztaltam, hogy a *középfokú nyelvvizsga* sok esetben nem elég az egyetemre való bejutáshoz.

A speciális szakokra, amiket oly aggódva nézünk, nem lehet jelentkezni. Ezek „b", illetve „c" szakok. Ez azt jelenti, hogy csak az egyetem hallgatói, ők is alapozó-órák és vizsgák után vehetik fel második, illetve harmadik szakként. Így az egyiptológiai, asszirológiai és egyéb különleges tanszéki csoportok, vagy tanszékek előtt nem álltak felvételizők. Csakúgy, mint a Régészeti Tanszék előtt sem. A régészet ugyanis fél szaknak, illetve „b" szaknak számít már. **Jeremiás Éva** adjunktus, az Iranológiai Tanszéki Csoport vezetője elmondta, kettő harmadéves és kettő ötödéves hallgatója van. A végzősök egyike művészettörténész, a másik turkológus. Túlképzésről szó sincs. Az iranológia egyébként „a" szaknak számít, de ezt is csak már az egyetemen lévők vehetik fel, egyik szakjuk mellé.

— Minden különleges szak iránt van érdeklődés. Ez az egyetem jó légkörét jelzi. A speciális szakokat azt mondhatnám szerelemből veszik fel a bölcsészek — mondja **Maróth Miklós** docens, az Ókortudományi Tanszéken.

Németh Lajos professzor a Művészettörténeti Tanszék vezetője mondja:

— Amióta én felvételiztetek, ilyen rossz átlag még nem volt. Négy nap alatt mindössze kettőt sikerült felvételire javasolnunk. *Most érződik a tönkretett általános és középiskolai oktatás hatása.* Az örökös reform, az örökös tankönyvcsere *ezt* eredményezte. A történelemtanítás katasztrofális. Identitásról beszélnek és évekig nem volt kötelező érettségi tárgy a történelem! A gyerekek nem olvasnak, vagy ha elolvasnak is egy-egy könyvet, nem tudják, hogy ki írta. Nem járnak múzeumokba, érdeklődési körük beszűkült. Mindehhez a televízió antikulturális műsorai is hozzájárulnak. Művészettörténet szakra jönnek, de ha az alkalmassági vizsgánál eléjük teszünk egy-egy képet, amelyet nem is kötelező felismerni, csak stílusát meghatárolni, gyakran összevissza forgatják, és azt mondják, jaj nem is tudom hogy nézzem. Vallási műveltségük abszolút nincs, a Jézus az Olajfák hegyén című képre azt mondják, ez a feltámadási jelenet, mert alvó alakok láthatók a képen. *Minimális önkritikájuk sincs!* Maximum 60 pontot hozhatnak az iskolából, *de jelentkeznek 38-40 ponttal is!* Pedig a bölcsészkarra 50 pontnál kevesebb „hozott" ponttal bekerülni nagyon nehéz. Megkérdeztük tőlük, milyen műemlékeket látnak az iskolájuk körül, és fogalmuk sincs róla. Valaki, aki itt dolgozik a 100 éves étterem közelében és nap mint nap elmegy mellette, nem tudja, hogy ez egy gyönyörű barokk épület.

Szürkék, jellegtelenek a felvételizők. Boldogok vagyunk, ha egy-kettő akad, akire emlékezünk a felvételi után is. Mert szerencsére, azért akadnak ilyenek. Esélyegyenlőség? Nincs ilyen! Nyelvszakosoknál látjuk, hogy milyen előnyben vannak a külkereskedelemben, a diplomáciai szolgálatban dolgozók gyermekei és azok, akiknek rokonai vannak külföldön. De az a furcsa, hogy ezek a gyerekek a szakpár másik tárgyából is felkészültebbek...

Volt most egy egészen megható eset. Nagyon egyszerű vidéki családból jött felvételizni egy fiú. Hajózási szakközépiskolában végzett. Kevés pontot hozott, az írásbelije sem lett túl jó, hát megmondtuk neki, hogy sajnos nem tudjuk felvenni. Tudomásul vette, köszönt és kiment. Már befejeztük az aznapi felvételi vizsgákat, amikor kopogtak az ajtón. Ez a fiú jött vissza. Azt kérte, hallgassuk meg, hogy mit tud a régi írásokról. Mert neki nincs olyan társasága, ahol erről beszélgethetne. Megható volt a gyerek. Bámulatos, hogy mit tudott a régi perzsa, asszír és viking írásokról. Saját magától tanult, bejárt a Széchényi Könyvtárba. Nem tudok meghatottság nélkül visszagondolni rá. Gyakran eszembe jut, hogy ha Pesten egy jó körülmények között élő családba születik, és gimnáziumban tanul, most bent van az egyetemen. És ha mi dönthetnénk el, hogy kit vehetünk föl, akkor a fiú most itt lenne!

Ehelyett el kellett küldenünk. Hiába... A pontok...

Nem. Nincs esélyegyenlőség. De ezt a fiút talán jövőre, vagy utána remélem felvesszük. Mert mindig kell, és szerencsére van is egy-két olyan hallgató, aki tovább viszi majd a szakmát. De sajnos az ilyen fiatal ma egyre nagyobb ritkaság. Nincs túlképzés a szakon. Több az állás, mint a végzett hallgató. Csak, mint ahogy a múzeumok nincsenek megbecsülve Magyarországon, úgy a fiatal szakemberek sincsenek. Sajnálom, szívből sajnálom a fiatalokat...

A felvételizők nem is tudják, milyen harc folyik értük. Amikor kimennek, a bizottság gyakran vitatkozik.

— Nekem kell ez a gyerek! — mondja a szakpár egyik tanára. — Pontozzátok föl — kéri a másik tanárt.

— De nálam gyenge volt!

— Nem baj. Majd a körmére néztek. Hány pontot adsz?

— Nyolcat!

— Tízet adj!

— Nem tudok.

— De akkor bejutna!

És folyik a licit, folyik a harc...

A bizottság csak pontoz és javaslatot tesz, de nem vehet föl jelentkezőket. Majd a számítógép dönti el a pontszámok alapján, hogy ki kerül be és ki nem.

*

A felvételi vizsgák ötödik napján **Fülöp Lajos** adjunktust kérem, hogy mondja el véleményét a magyar nyelvtan vizsgákról.

— Tagja voltam a bizottságnak, amely összeállította a kérdéseket. Nagyon vigyáztam arra, hogy a középiskolai tantervi követelményeket ne lépjék túl a kérdések. Meg kell állapítanom, hogy a gyakorlatra több időt kellene fordítaniuk a felvételizőknek, mert az elemzések, az alany, állítmány kikeresése, a szószerkezetek minősítése, általában az elemző-készségük gyenge. A leíró nyelvtani anyaghoz kapcsolódó nyelvhelyességi és helyesírási ismereteik is lehetnének szilárdabbak. A 713 magyardolgozat átlagpontszáma: 7,5. Valamivel gyengébb, mint az előző évi átlag.

Wéber Antal professzor, tanszékvezető egyetemi tanár így foglalja össze a felvételi vizsgák tapasztalatát.

— A túlképzés és az alulképzés paradox jelenségével állunk szemben, mely jelenség az önálló gondolkodást agyonnyomja. Sajnos, minden tárgyat aprólékosan, részletbe menően akarnak tanítani az iskolában, ahelyett, hogy az ismeretek azon elengedhetetlen lényegét tanítanák meg, amely kiterjeszthető, kiszélesíthető. A nagy ismeretanyag lényegre redukálása nagyon nehéz.

A fiatalok nem tanulnak latint. Ennek pusztító hatása van a történelemben és az irodalomban. A nemzetközi szakterminológiát vagy mondják, mint a papagájok, és nem tudják, mit jelentenek a szavak, vagy ha tudják is, nem mondják ki rendesen, beletörik a nyelvük. *Ritkaság a valamelyest is önálló gondolkodás.* Ennek hiánya kialakulatlan egyéniségeket takar. 18 évesen természetesen még nem bontakozhat ki teljesen az egyéniség, de a mostani felvételizők 18 éves korukhoz képest is kialakulatlanok, világidegenek. Maguk sem tudják pontosan, mit akarnak. Sokan egészen más területekről jöttek, jelentkeztek a karra. Feltűnő, hogy anyagtudásuk mennyire nem megalapozott. Feleletük mechanikus. Ha belekérdezünk az anyagba, a feleletüket nem tudják folytatni. Ha nem úgy kérdezünk, mint a középiskolákban, megzavarodnak.

A hozott pontok egy csomó tárgy jegyéből állnak össze. A bölcsészkarra jövők hozzák például a matematika osztályzatuk pontját is. Hogy mi összefüggés van az irodalom és matematika között, arra én még nem jöttem rá. Szerintem, csak miniszterálisan van összefüggés. Azt mondják, így megelőzhető, hogy szakbarbárok legyenek az emberek. Ez sikerült. De csak a szakot kerültük el. A többi maradt.

Értékzavarba került egy társadalmi rend, a fiatalság nem tudja hová helyezni magát, a közműveltségben igen erős az arányeltolódás, az erkölcsi kvalitások nincsenek megalapozva, a tudást, a képzettséget szemmel láthatóan az állam sem tartja prioritásnak, mit várhatunk hát az ifjúságtól? Én sajnálom őket. De mi oktatók mindnyájan szánjuk ezt a semmibe kivetett ifjúságot.

Mint tanár, a hozott pontszámoktól függetlenül ki tudnám választani a megfelelőket. Még egy eretnek gondolatom is támadt: egyszer már a fogadó intézmény döntse el, hogy kire van szüksége. Az anyag tudása legyen a döntő, és ne befolyásolja azt az iskolából hozott pontok száma. Mert a gyakorlat azt mutatja, hogy nem ez a tudás igazi fokmérője. Épp ezért az egyénnek nagyobb autonómiát kellene kapnia.

El kell azonban ismernem, hogy az idei felvételi vizsgák azt mutatják: nem a jelenlegi felvételi rendszer miatt nem kerülnek be a jelentkezők.

*

Az újságírónak már csak egyetlen kérdése maradt: mindezért ki a felelős?

Erőss Ágota

(Vége)

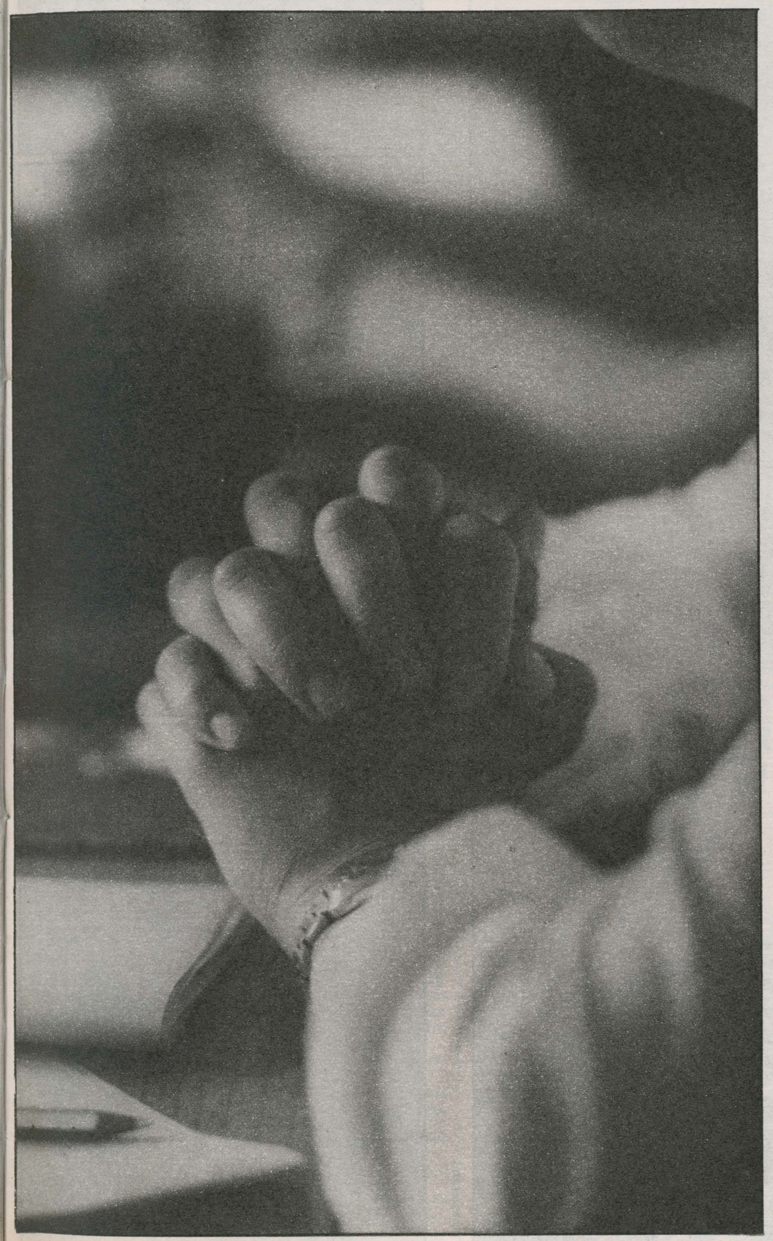

KOMÁROMI ZOLTÁN FELVÉTELE